

XX AJALOO-OLÜMPIAAD 22.-23.MÄRTS 2006

2005/06 õppeaastal viiakse ajaloolümpiaad läbi kahes voorus. Maakondlik (I) voor toimub 18.veebruari 2006 piirkondlikes keskustes, üleriigiline (II) voor toimub 22.-23.märtsil 2006 Tartus.

I voorus võistlevad õpilased VI - XII klassini, V klassis soovitame õpetajatel selgitada välja klassi parim ajalootundja. Gümnaasiumis ei ole teema seotud klassiga, kus õpilane õpib.

II voorus osalevad õpilased IX - XII klassini. II vooru kutsutakse piirkondliku vooru võitja (peab saavutama vähemalt 60% maksimumpunktidest) ja lisaks parimate tulemustega õpilased punktiarvestuse alusel, kokku 25 õpilast iga vanuserühma (teema) kohta.

Olümpiaadi I voorus konkureerivad järgmised piirkonnad:

1. Harjumaa	9. Raplamaa
2. Hiiumaa ja Lääne maa	10. Saaremaa
3. Ida-Virumaa	11. Tartu linn
4. Jõgevamaa	12. Tartumaa
5. Järvamaa	13. Valgamaa
6. Lääne-Virumaa	14. Viljandimaa
7. Põlvamaa	15. Võrumaa
8. Pärnu linn ja Pärnumaa	16. kuni 20. Tallinn

Olümpiaadi teemad:

- **VI klass** - Vanad Idamaad
- **VII klass** - Keskaegne linn - kaubandus, käsitöö, elu-olu, kultuur
- **VIII klass** - Teaduse ja tehnika areng uusajal.
- **IX klass** - Elu-olu ja kultuur Nõukogude Eestis
- **Gümnaasium**
 - Pärissorjast peremeheks - Eesti talupoja õiguslik olukord XIV saj. - XIX saj. lõpuni.
 - Kirik keskajal
 - Balti riikide taasiseseisvumine

Üleriigilise ajaloolümpiaadi korraldab Eesti Ajalooõpetajate Selts koostöös Haridus- ja Teadusministeeriumiga. Olümpiaaditoimkonda juhatab **Tiia Luuk** Tallinna Reaalkoolist (kontakt: tiia.luuk@real.edu.ee)

KIRJANDUS:

Gümnaasium: Katoliku kirik keskajal (kuni reformatsioonini).

Märksõnad:

Keskaegne maailmapilt; Kristlik mõte keskajal; Vaimulikud ordud keskajal; Pühakute kultus keskajal; Gooti kirikukunst.

Kirjandus:

1. XI klassi ajalooõpik: Inimene, ühiskond, kultuur II. Keskaeg ja varauusaeg. Koostaja H. Piirimäe. Koolibri, 2000.
2. 10. klassi kunstiajaloo õpik: Kunstikultuuri ajalugu. Ürgajast gootikani. J. Kangilaski. Kunst, 2003./ või Üldine kunstiajalugu. J. Kangilaski. Kunst, 1997.
3. Religiooniõpetuse õpik gümnaasiumile: Kiriku ajalugu ja tänapäev. Kristlik eetika. R. Ruut, T.-E. Friedenthal, T. Jürgenstein. Koolibri, 1999./ või Kirikulugu. S. Heininen, M.-L. Mauranen, M. Mäkituuri, L. Peltola. Olion, 1991. / või Leeriõpik Nr 3. Kiriku ajalugu ja teave. Autorid samad. Otava, 1990.
4. Õhtumaa mõtte loojad. T. Lane. Logos, 2002. (Peatükk: Keskaegne Lääs 500-1500). Lk 87-137.
5. Keskaja Euroopa kultuur. J. Le Goff. Kupar, 2001. (VI peatükk: Ruumilised ja ajalised struktuurid; IX peatükk: Mõtte- ja tundelaad, hoiakud.). Lk 185-273, 448-496.
6. Keskaja inimene. Koostaja J. Le Goff. Avita, 2002. (Osad: Mungad, Pühak). Lk 41-74, 318-350.
7. Kristlike ordude kultuurilugu. Koostanud P. Dinzeltacher ja J. L. Hogg. Johannes Esto Ühing, 2004. (Osad: Benediktlasted, Dominiiklasted, Frantsisklasted, Tsistertslased). Lk 64-164, 286-310.
8. Pühakute kultus kristluses. P. Brown. Kunst, 2002.
9. Gooti kunst. Keskaegse maailma nägemused ja ilmutused. M. Camille. Kunst, 2001.
10. Religiooniõpetuse õpik gümnaasiumile: R. Ruut, T.-E. Friedenthal, T. Jürgenstein. Kiriku ajalugu ja tänapäev. Kristlik eetika. Koolibri, 1999.

Gümnaasium: Balti riikide taasiseseisvumine

Märksõnad:

Balti küsimus rahvusvahelisel areenil (alates 1979.a.). Rahvuslik taassünd (uus ärkamisaeg). Iseseisvuse taastamine. Sarnasused ja erinevused. Pärast taasiseseisvumist (kuni 1994.a.).

Kirjandus :

1. H. Ainso, Batun ja Baltimaade vastuvõtmine ÜRO- sse, Looming 2/97, lk. 228-237.
2. Baltimaade ajalugu, Avita 2000, lk. 199-215.
3. Baltimaade ajaloo lugemik, Avita 2001, lk.202-213.
4. Eesti kongress, siis ja praegu, Tln 2000, lk 257-260, lk.290-291, lk.465.
5. Eesti omariikluse arengust, dok.kogumik, Tln 2002 lk.72-115.
6. Euroopa Nõuk. resolutsioon Baltikumi kohta, Looming 3/89, lk. 429.
7. 45 Eesti, Läti ja Leedu kodaniku märgukiri, Looming 3/89, lk. 426-427.
8. K. Jaanson, Üldajalugu (1938-1991), õpik XII klassile, Tln 1994, lk. 245-256.
9. T. Kelam, Europarlament ja Balti riigid, Looming 3/89, lk.425.
10. B. Meissner, Vene poliitika Balti regioonis proovikivina Venemaa suhetes Euroopaga, Akadeemia 7(76) 1995, lk. 1347-1381.
11. R.J. Misiunas ja R. Taagepera , Balti riigid: sõlтеаastad 1940-1990, Tln 1997 lk.284-310.
12. Resolutsioon Balti riikide sõltumatuses , Looming 3/89, lk. 429-430.
13. Resolutsioon olukorrast Eestis, Lätis, Leedus, Looming 3/89, lk. 428.
14. E. Tammer, 10 aastat uut Eestit, Tln 2001, lk.18-36.
15. Täna 10 aastat tagasi, Luup 23(80)/98, lk.9-14.
16. E. Vära, T. Tannberg, Lähiajalugu -õpik 9.klassile II osa, Avita 2004, lk.100-103, lk.108-117, lk.124-125

Soovituslik lugeda :

1. L. Koik, Balti kett, Tln 2004.
2. M. Laar, U. Ott, S. Endre, Teine Eesti. Eesti iseseisvuse taassünd 1986-1991, Tln 1996.

Gümnaasium: PÄRISORJAST PEREMEHEKS – EESTI TALUPOJA ÕIGUSLIK OLUKORD XIV SAJ.-XIX SAJ. LÕPUNI

Märksõnad:

Talurahva õiguslik olukord keskajal (maarahvas 14.-16. sajandil) – läänikorra ja teoorjusliku mõisamajanduse kujunemine; talupoegade koormised. Talurahva õiguslik olukord Rootsi ajal. Pärisorjuse reguleerimine 18. sajandil. Pärisorjuse kaotamine Eesti- ja Liivimaal. 1850.-60. aastate reformid ja kapitalismi arenemine Eesti põllumajanduses

Eestikeelne kirjandus:

1. Eesti ajalugu IV. Tartu 2003. Lk. 190-211.
2. Eesti rahva ajalugu 4. Poola ja Rootsi aeg. Põhjasõda. Tallinn 1997. Lk. 940-972, 992-1008.

3. Eesti talurahva ajalugu I. Toim. J. Kahk. Tallinn 1992. Lk. 171-178, 214-217, 220-233, 444-473, 511-514, 549-560, 573-623.
4. Laidre, M. "Vana hea Rootsi aeg" – müüt või tegelikkus. Akadeemia 5, 1994. Lk. 955-962.
5. Laur, M. Abja fenomen. Talude päriksostmise algusest Eestis. Ajalooline Ajakiri 3/4, 1999. Lk. 19-32.
6. Laur, M. Eesti ajalugu varasel uusajal 1550-1800. Tallinn 1999. Lk. 103-109.
7. Laur, M. Talurahva olukorrast 18. saj. Liivimaal. Kleio 16, 1996. Lk. 12-18.
8. Loit, A. Pärisorjuse kaotamine Eestis Rootsi ajal. Kleio 15, 1996. Lk. 3-18.
9. Selirand, J., Siilivask, K. Eesti maast ja rahvast. Muinasajast maailmasõjani. Tallinn 1996. Lk. 94-98, 125-132, 164-177, 195-213, 236-240.
10. Tannberg, T., Mäesalu, A., Lukas, T., Laur, M., Pajur, A. Eesti ajalugu. Õpik gümnaasiumile. Avita. Tallinn 2001.
11. Valdmaa, S. Eesti ajalugu. Valik ajalooallikaid. Tallinn 2002.

Venekeelne kirjandus:

1. Gümnaasiumi Eesti ajaloo õpikud
2. Laar, M., Valk, H., Vahre, L. Otserki istorij estonskogo naroda. Tallinn 1992.
3. Kahk, J., Siilivask, K. Istorija Estonskoj SSR. Populjarnõi otserk. Tallinn 1987.

9. klass: EESTI NÕUKOGUDE SOTSILISTLIKU VABARIIGI KULTUUR JA ELU- OLU

Märksõnad:

Kultuur: Kunst, kirjandus, teater, televisioon, raadio, haridus, kirik, teadus, sport, film, meedia, laulupeod, sümbolika, muusika

Elu- olu: elamumajandus, kultuuri tarbimise võimalused, linna- maa erinevused, sarnasused, transport, kaubandus, olme: toit, riietus, mugavused, nõukoguliku elulaadi erinevus heaoluriikide omast

Kirjandus:

1. Lähiajalugu, II osa, Õpik 9. klassile, Avita 2004
2. Eesti ajalugu. Õpik 11. klassile. Autorid: K. Arjakas, M. Laar, T. Lukas, A. Mäesalu. Kirjastus Koolibri, 1991 peatükid 62, 66, 67
3. Eesti ajalugu gümnaasiumile. Autorid: A. Adamson, S. Valdmaa. Kirjastus Koolibri, 2001 peatükk 46
4. Eesti ajalugu gümnaasiumile. Autor L. Vahre. Kirjastus Ilo, 2004 peatükid 55, 56
5. L. Vahre. Elu- olu viimasel vene ajal. Kirjastuskeskus, 2002
6. L. Vahre. Eesti kultuuri ajalugu. Kirjastus Virgela, 2000. Lk. 147- 183
7. XX sajandi kroonika II osa. Eesti Entsüklopeediakirjastus, 2004

Internet

1. http://www.vedur.ee/uudistaja/alam_lk.php?aID=1320
2. <http://haldjas.folklore.ee/tagused/nr1/internet.htm>
lk-d Raadio ajalugu, Televisiooni ajalugu, Laulupeod

Soovituslik lugeda

Nõukogude aeg ja inimene. Koostanud Enno Tammer. Kirjastus Tänapäev, 2004

8. klass: TEADUSE JA TEHNIKA ARENG UUSAJAL

Märksõnad:

Töös on rõhk 19. sajandil ja 20. saj algusel (piiriks I maailmasõda). 18. sajandist on küsimusi suhteliselt vähe. 17. sajandi kohta küsimusi ei ole. Kuna käsitletavat perioodi, uusaega, iseloomustas loodusteaduste kiire areng, on tähelepanu all füüsika ja keemia, bioloogia ja arstiteadus; tööstusliku pöördega seotud leiutised, transpordivahendite ja üldse tehnika areng; „Sajanditaguste tehnikaimede” baasil ka leiutistest, mis laiemalt või üldse aktsepteerimist ei leidnud.

Kirjandus:

Õpikutes lühikesed osad, kolm eri õpikut täiendavad üksteist, 2. ja 3. õpiku materjal on peaaegu kattuv.

1. Uusaeg (8 kl), Avita 2003, I osa lk 66; II lk 64-67
2. Maailma ajalugu, Valgus, 1996, I vihik lk. 225-229; II vihik 204-213
3. Inimene, ühiskond, kultuur III osa, Uusaeg, Koolibri 2001, lk 107-112, 155, 158-159, 161, 226-232
4. Peter Klemm, Kivikirvest aurumasinani, Valgus, 1973, lk. 152-181
5. Peter Klemm, Aurumasinast elektrimootorini, Valgus, 1975 (kogu raamat)
6. Peter Klemm, Elektrimootorist kosmoseraketini, Valgus, 1976, lk. 7-23
7. Herman Kinder, Werner Hilgemann, Maailma ajalugu esiajast tänapäevani, Avita, 2001, lk. 279, 342, 343
8. Samuel Lilley, Inimesed, masinad ja ajalugu, Valgus, 1973 lk. 83-135
9. Meredith W. Thring, Eric R. Laithwaite, Kuidas leiutada, Valgus, 1987, lk. 22-33
10. Osmo A. Wiio „Menlo Parki võlur” (artikkel Th. A. Edisonist) – Tehnikamaailm 8/2003
11. Jaroslav Golovanov, Etüüde teadlastest, Eesti Raamat, 1976, lk. 29-33, 39-42, 48-52, 98-101, 114-118, 130-134, 141-146, 201-208
12. Leonard de Vries, Sajanditagused tehnikaimed, Valgus, 1985 (kogu raamat)
13. Michael Holt, Leiutised, Koolibri, 1996 (uusaega puudutav osa)

7. klass: KESKAEGNE LINN

Märksõnad:

kaubandus, käsitöö, eluolu, kultuur

Kirjandus:

1. M. Kõiv, P. Raudkivi, Keskaeg I. Ajalooõpik 7. klassile, AS Bit, 2004
2. Emilie Beaumont, Christie Sagnier, Keskaeg, Sinisukk, 2003, lk 20-34, 50-59, 104-122
3. K.-Rutt Hahn, Tallinna vanalinn ehk kõnelused kummitusega, Tallinn, 2001
4. Hillar Palamets, Keskaja kultuurist ja olustikust, Tallinn 1982
5. Sulev Vahre, Helmut Piirimäe, Meie kaugem minevik, Tallinn, 1983, lk 128-146, 157-166

6. klass: VANAD IDAMAAD

Märksõnad:

Egiptus. Riigi tekkimine. Elu-olu. Usund. Kultuur. Püramiidid.

Mesopotaamia. Riikluse kujunemine. Elu-olu. Usund. Kultuur. Babüloni rippaiad. "Paabeli torn".

Foiniikia. Kultuur.

Iisrael. Elu-olu. Usund. Vana Testament. Kultuur.

India. Aarialaste sissetung. Varnad. Buddha. Elu-olu. Kultuur.

Hiina. Riigi tekkimine. Elu-olu. Kultuur. Laozi ja Konfutsiuse õpetus. Suur Hiina müür.

Kirjandus:

1. Kõiv, M. Vanaaeg. I osa. Ajalooõpik 6. klassile. Tallinn, 2003. Avita. Lk. 44-87; 105-155 (või Kõiv, M. Vanaaeg. Varasemate trükkide II pt.)
2. Selirand, J. Muinas- ja vanaaeg. Ajalugu VI klassile. Tallinn, 1991. Valgus. Lk. 58-75; 79-85; lk. 92-105
3. Vanaaja lugemik. Koostaja Ezzoubi, K. Tallinn, 2003. Avita. Lk. 8-20, 26-28; lk. 35-43
4. Morris, N. Ajalugu avastamas. Vana-Egiptuse igapäevaelu. Tallinn, 2004. Koolibri. Lk. 8-45
5. Steele, Ph. Idne Hiina. Tallinn, 2002. Koolibri. Lk. 4-59
6. Mütoloogiad. Beaumont, E. jt. Tallinn, 2005. Sinisukk. Lk. 12-35
7. Palamets, H. Vanaaja kultuurist ja olustikust. Tallinn, 1976. Lk. 37-40; 79-86; 92-95; 96-103.
8. Ash, R. Maailmaimed. Tallinn, 2001. Koolibri. Lk. 6-9 (Cheopsi püramiid); 17 (Sfinks), 24—27 (Babüloni rippaiad, Babüloni linn)